

A V I Z
privind constatarea circumstanțelor care justifică
dizolvarea Parlamentului

nr. 4 din 21.09.2010

Monitorul Oficial nr.179-181/22 din 24.09.2010

* * *

În numele Republicii Moldova,

Curtea Constituțională în componența:

Dumitru PULBERE – președinte, judecător-raportor
Victor PUȘCAȘ – judecător
Petru RAILEAN – judecător
Elena SAFALERU – judecător
Valeria ȘTERBEȚ – judecător

grefier – Dina Musteața, cu participarea lui Alexandru Ohotnicov, reprezentantul autorului sesizării, Ion Creangă, reprezentantul permanent al Parlamentului la Curtea Constituțională, Gheorghe Susarenco, reprezentantul permanent al Guvernului la Curtea Constituțională, Serghei Sîrbu, reprezentantul Partidului Comuniștilor din Republica Moldova, Andrei Volentir, reprezentantul Partidului Democrat din Moldova, în conformitate cu art.135 alin.(1) lit.f) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.f) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(1) lit.f) și art.16 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul privind constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului.

Drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea Președintelui interimar al Republicii Moldova, dl Mihai Ghimpu, prezentată în conformitate cu art.24 și art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.38 alin.(2) lit.b) și art.39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin decizia Curții Constituționale din 13 septembrie 2010 sesizarea a fost acceptată spre examinare în fond și înscrisă în ordinea de zi.

Audiind informația prezentată de judecătorul-raportor și argumentele expuse de participanții la ședință, Curtea Constituțională

A C O N S T A T A T :

Prin sesizarea depusă Președintele interimar al Republicii Moldova a solicitat Curții Constituționale să constate circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului de legislatura a XVIII-a, motivînd că neparticiparea celor 48 de deputați din fracțiunea parlamentară a Partidului Comuniștilor al Republicii Moldova la alegerile ordinare din 10 noiembrie 2009 și la alegerile repetate din 7 decembrie 2009 pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova atrage după sine consecințele prevăzute de art.78 alin.(5) din Constituție.

Examinînd sesizarea în raport cu dispozițiile constituționale și legale privind alegerea Președintelui Republicii Moldova și dizolvarea Parlamentului, Curtea Constituțională reține următoarele.

Potrivit Legii Supreme (art.135 alin.(1) lit.f)), constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului ține de competența Curții Constituționale.

La 29 iulie 2009 au avut loc alegerile în Parlamentul Republicii Moldova. Prin Avizul nr.3 din 14 august 2009 Curtea Constituțională a confirmat legalitatea alegerilor, iar prin Hotărîrea nr.14 de la aceeași dată a validat mandatele a 101 deputați aleși în Parlamentul Republicii Moldova de legislatura a XVIII-a.

Una din atribuțiile Parlamentului, stabilite prin Constituție, este alegerea Președintelui Republicii Moldova.

Potrivit prevederii art.78 alin.(1) din Constituție, Președintele Republicii Moldova este ales de Parlament prin vot secret. Prin urmare, obligația și responsabilitatea pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova revine Parlamentului, organul reprezentativ suprem și legislativ al țării.

Procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova este reglementată de Legea organică nr.1234-XIV din 22 septembrie 2000¹.

¹ M.O., 2000, nr.139-140, art.996

Prin Hotărârea nr.54-XVIII din 3 noiembrie 2009², în conformitate cu art.2 alin.(4) din Legea nr.1234-XIV din 22 septembrie 2000, Parlamentul a stabilit desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova pentru data de 10 noiembrie 2009.

² M.O., 2009, nr.160-161, art.484

Potrivit procesului-verbal nr.5 din 10 noiembrie 2009 privind totalizarea rezultatelor votării, prezentat de Comisia specială și aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr.63-XVIII din 10 noiembrie 2009³, la alegerile ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova a candidat o singură persoană, care nu a întrunit numărul necesar de voturi (trei cincimi din numărul deputaților aleși), stabilit de art.78 alin.(3) din Constituție și art.9 alin.(2) din Legea nr.1234-XIV din 22 septembrie 2000.

³ M.O., 2009, nr.163-164, art.493

Conform Hotărârii Curții Constituționale nr.45 din 18 decembrie 2000 “Privind interpretarea art.78 alin.(3) și alin.(5) din Constituție”⁴, ședința publică specială a Parlamentului pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova și alegerile prezidențiale propriu-zise sînt valide numai în cazul în care la ele participă cel puțin 61 de deputați – 3/5 din numărul deputaților aleși.

⁴ M.O., 2000, nr.163-165, art.48

Potrivit stenogramei ședinței publice speciale a Parlamentului din 10 noiembrie 2009, 48 de deputați, membri ai fracțiunii parlamentare de opoziție a Partidului Comuniștilor din Republica Moldova, au refuzat să participe la votare și au părăsit sala de ședințe, motivîndu-și gestul prin neacceptarea candidaturii înaintate de către Alianța pentru Integrarea Europeană.

În legătură cu faptul că la alegerile ordinare candidatul la funcția de Președinte al Republicii Moldova a întrunit numai 53 de voturi, prin Hotărârea nr.74-XVIII din 27 noiembrie 2009⁵, Parlamentul a dispus desfășurarea alegerilor repetate pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova pentru 7 decembrie 2009.

⁵ M.O., 2009, nr.173, art.536

Pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova a fost propusă aceeași candidatură, care din nou nu a acumulat numărul necesar de 61 de voturi. Astfel, în cadrul alegerilor repetate din 7 decembrie 2009 Președintele Republicii Moldova nu a fost ales, fapt care atrage consecințele prevăzute de art.78 alin.(5) din Constituție.

Potrivit art.78 alin.(5) din Constituție, Președintele în exercițiu dizolvă Parlamentul și stabilește data alegerilor în noul Parlament. Aceste prevederi au fost preluate în art.10 alin.(2) din Legea nr.1234-XIV din 22 septembrie 2000, care stipulează că, dacă și după alegerile repetate Președintele Republicii Moldova nu este ales, Președintele în exercițiu dizolvă Parlamentul și stabilește data pentru desfășurarea alegerilor în noul Parlament.

Așadar, în circumstanțele descrise, potrivit Legii Supreme, șeful statului are obligația de a dizolva Parlamentul. Această deducție, în alte cazuri, a fost accentuată de Curtea Constituțională și în avizele nr.4 din 26 decembrie 2000⁶ și nr.2 din 12 iunie 2009⁷ privind constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului.

⁶ M.O., 2000, nr.163-165, art.49

⁷ M.O., 2009, nr.103, art.12

Astfel, la 7 decembrie 2009 s-au creat circumstanțele care angajează dizolvarea Parlamentului.

Dizolvarea Parlamentului, conform art.78 alin.(5) din Constituție, se realizează cu respectarea prevederilor art.85 alin.(3) din Constituție, care stipulează că în cursul unui an Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată.

Norma constituțională enunțată este dezvoltată în art.10 alin.(3) din Legea nr.1234-XIV din 22 septembrie 2000, care prevede că în cursul unui an Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată. Următoarea dizolvare a Parlamentului va avea loc după expirarea unui an de la data ultimei dizolvări.

La 16 iunie 2010 a expirat un an de la data ultimei dizolvări a Parlamentului, care a fost dispusă prin Decretul nr.2243-IV din 15 iunie 2009.

Potrivit dispozițiilor constituționale, Președintele Republicii Moldova emite decretul cu privire la dizolvarea Parlamentului și stabilește data alegerilor în noul Parlament în temeiul avizului Curții Constituționale privind constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului.

Curtea Constituțională, în ședința plenară, a constatat că alegerile repetate pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, desfășurate în cadrul ședinței publice speciale a Parlamentului din 7 decembrie 2009, ca și alegerile ordinare, au eșuat din cauză că 48 de deputați din fracțiunea parlamentară a Partidului Comuniștilor din Republica Moldova, exprimându-și dezacordul cu candidatura înaintată de către membrii Alianței pentru Integrare Europeană, n-au participat la votare. Ca rezultat, Președintele Republicii Moldova nu a fost ales, fapt ce a generat consecințele prevăzute de art.78 alin.(5) din Constituție.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art.140 din Constituție, art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.63 lit.b) și art.66 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională adoptă următorul

AVIZ:

1. Se constată drept circumstanțe care justifică dizolvarea Parlamentului Republicii Moldova de legislatura a XVIII-a nealegerea Președintelui Republicii Moldova în cadrul alegerilor ordinare din 10 noiembrie 2009 și al alegerilor repetate din 7 decembrie 2009.

2. Prezentul aviz este definitiv, nu poate fi supus nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în "*Monitorul Oficial al Republicii Moldova*".

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE Dumitru PULBERE

Chișinău, 21 septembrie 2010.

Nr.4.

OPINIE SEPARATĂ

**(concordantă) expusă în temeiul art.27 alin.(5) din
Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.67
din Codul jurisdicției constituționale**

În ședința din 21.09.2010 Curtea Constituțională a examinat sesizarea Președintelui interimar al Republicii Moldova privind constatarea circumstanțelor ce justifică dizolvarea Parlamentului. La începutul ședinței, în conformitate cu art.59 din Codul jurisdicției constituționale, am solicitat amânarea audierilor pentru 23.09.2010, când va fi examinată adresarea Comisiei Electorale Centrale cu privire la confirmarea rezultatelor referendumului republican constituțional din 5 septembrie 2010, ca fiind chestiuni interdependente. Curtea Constituțională a respins acest demers, considerînd insuficiente motivele invocate.

Susțin în fond avizul Curții asupra sesizării privind constatarea circumstanțelor ce justifică dizolvarea Parlamentului, ca urmare a nealegerii Președintelui Republicii Moldova în cadrul alegerilor repetate din 7 decembrie 2009. În același timp, nu pot să fiu de acord cu decizia Curții de a examina această sesizare înainte de sesizarea referitoare la rezultatele referendumului constituțional din 5 septembrie 2010, avînd în vedere rațiunile pregnante pentru inversarea consecutivității examinării acestora.

1. Desfășurarea referendumului constituțional din 5 septembrie 2010 a fost stabilită prin Hotărîrea Parlamentului nr.150 din 07.07.2010, în scopul soluționării "crizei constituționale, generată de imposibilitatea alegerii Președintelui Republicii Moldova". În cazul în care referendumul constituțional ar fi reușit, fapt ce ar fi dus, incontestabil, la soluționarea crizei constituționale, dizolvarea Parlamentului ar fi avut alte consecințe juridice și politice. Astfel, la dizolvarea Parlamentului în situația respectivă Președintele țării ar fi luat în considerare circumstanțele noi, precum alegerea Președintelui de către întregul popor, desfășurarea alegerilor prezidențiale generale ș.a. Rezultatul pozitiv al referendumului din 5 septembrie 2010 urma a fi reflectat și în avizul ulterior al Curții Constituționale privind constatarea circumstanțelor ce justifică dizolvarea Parlamentului.

Pentru considerentele expuse sînt de părere că aceste chestiuni, în virtutea interdependenței existente, necesitau a fi examinate în consecutivitatea dictată de logica desfășurării lucrurilor.

Această teză este confirmată și de faptul că Președintele interimar al Republicii Moldova a sesizat Curtea numai după ce au devenit *de facto* clare rezultatele referendumului constituțional, asupra cărora Curtea urmează să se pronunțe *de jure* la 23.09.2010.

2. Un alt motiv, care, în opinia mea, trebuia să determine Curtea Constituțională să examineze cauzele respective într-o consecutivitate logică, este că referendumul constituțional reprezintă un eveniment juridic strîns legat de alegerea Președintelui țării, care necesita să fie consemnat de Curtea Constituțională în avizul cu privire la constatarea circumstanțelor ce justifică dizolvarea Parlamentului Republicii Moldova, ca urmare a faptului că Parlamentul, fiind în incapacitatea de a soluționa criza politică, generată de nealegerea Președintelui țării, a cerut poporului – puterea suverană – să aprobe legea pentru modificarea art.78 din Legea Supremă.

3. Prin avizul privind constatarea circumstanțelor ce justifică dizolvarea Parlamentului Curtea și-a expus tangențial opinia și asupra rezultatelor referendumului constituțional din 5 septembrie 2010, prezentînd drept evidentă nevalabilitatea acestuia. Astfel, dacă la 23.09.2010, în procesul examinării rezultatelor referendumului, Curtea ar depista că în timpul votării sau al numărării voturilor au fost comise încălcări electorale grave, în baza art.172 din Codul electoral, ea trebuie să declare nul referendumul constituțional în ansamblu pe țară sau în anumite unități administrativ-teritoriale. În acest caz, conform art.173 din Codul electoral, Comisia Electorală Centrală trebuie să repete, în termen de o lună, referendumul în întreaga țară sau în anumite unități administrativ-teritoriale. În eventualitatea unei astfel de evoluții Curtea ar fi trebuit să reflecte această situație în aviz.

Adresarea Comisiei Electorale Centrale privind referendumul republican constituțional și sesizarea Președintelui interimar privind constatarea circumstanțelor ce justifică dizolvarea Parlamentului Republicii Moldova au fost depuse la Curte la un interval scurt, fapt ce oferea Curții Constituționale posibilitatea de a le examina într-o ordine logică. Amînarea pentru două zile a examinării sesizării cu privire la constatarea circumstanțelor ce justifică dizolvarea Parlamentului, solicitată prin demersul verbal al subsemnatului, nu ar fi avut repercusiuni negative pentru viața politică a statului. Dacă ar fi dat curs acestui demers, Curtea ar fi evitat să-și expună opinia, indirect și înainte de termen, asupra rezultatelor referendumului republican constituțional din 5 septembrie 2010.

JUDECĂTOR AL CURȚII CONSTITUȚIONALE

Victor PUȘCAȘ

21 septembrie 2010